

MGR MAGDALENA KOŚCIAK

Rzeszów University of Law and Administration in Rzeszów (Poland)

Lawyer. Research interests: criminal law, crimes against communication safety, crimes against family and care.

ORCID: <https://orcid.org/0009-0001-3230-475X>

E-mail: magdalena.kosciak@wp.pl

CC-BY-NC-ND 4.0 Deed

NON-MAINTENANCE – THEORY AND PRACTICE

Niealimentacja – teoria i praktyka

DOI: <https://doi.org/10.62266/PK.1898-3685.2024.36.07>

Wstęp

Artykuł podzielono na dwie części. Pierwsza część ma charakter teoretyczny. W części tej na podstawie dostępnej literatury, kodeksów, komentarzy, orzecznictwa dokonano charakterystyki obowiązku alimentacyjnego na gruncie Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego. Omówiono przestępstwo niealimentacji na gruncie Kodeksu karnego, kwestię klauzuli niekaralności, trybu ścigania tego rodzaju czynów zabronionych, możliwość odstąpienia od wymierzenia kary. Ponadto dokonano przeanalizowania odpowiedzialności karnej za przestępstwo niealimentacji.

Natomiast druga część artykułu stanowi studium praktyczne nad zagadnieniem niealimentacji. W tym miejscu dokonano szczegółowej analizy zjawiska niealimentacji na podstawie informacji publicznej udostępnionej przez Prokuraturę Rejonową w Sandomierzu w latach 2020-2022. Przeanalizowano sposób zainicjowania postępowań przygotowawczych lub sprawdzających z podziałem na instytucje państwowe, pełnoletniego pokrzywdzonego, pełnomocnika/przedstawiciela małoletniego pokrzywdzonego. Zagłębiono się w sposób zakończenia postępowań prowadzonych w sprawach o przest. z art. 209 § 1 k.k. i art. 209 §1a k.k. Ponadto przyjrzano się ilości spraw w których na zapadłe rozstrzygnięcie podmiot uprawniony wniósł zażalenie oraz reakcji organu nadzorującego lub Sądu na nie. W opracowaniu wykorzystano metodę analizy tekstów; metodę syntezy literatury specjalistycznej z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, a także prawa karnego; metodę monograficzno-opisową; metodę analizy danych udostępnionych przez Prokuraturę Rejonową w Sandomierzu; metodę dogmatyczno-prawną polegającą na prezentacji przepisu prawnego i jego szczegółowej analizie, która prowadzi do odniesień praktycznych; metodę analizy orzecznictwa.

1. Pojęcie obowiązku alimentacyjnego na gruncie Kodeksu Rodzinnego i Opiekuńczego.

Słownik języka polskiego PWN nie zawiera definicji niealimentacji, jak również alimentacji. Pod pojęciem alimentów definiuje „obowiązkowe świadczenie pieniężne na rzecz tych osób z rodziny, które nie są w stanie utrzymać się same”¹. Kwestia obowiązku alimentacyjnego uregulowana jest w dziale III art. 128 - 144¹ Ustawy z dnia 25 lutego 1964 roku –Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2023 poz. 2809 t.j.). Rozdział ten poświęcony jest m.in. treści obowiązku alimentacyjnego, kolejności obciążenia nim, zakresowi świadczeń alimentacyjnych, ochronie interesu osoby uprawnionej, przedawnieniu roszczenia, zmianie

¹ <https://sjp.pwn.pl/szukaj/alimenty.html> [dostęp 02.12.2024r.].

orzeczenia lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego, roszczeniu zwrotnemu, uchyleniu się od wykonania obowiązku.

Przepis art. 128 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego definiuje treść obowiązku alimentacyjnego. Zgodnie z tym artykułem obowiązek alimentacyjny to obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania. Obowiązek ten obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo². Sąd Najwyższy w treści wyroku z dnia 6 maja 1967 r. wskazał, iż „Przez obowiązek alimentacyjny dostarczanie środków utrzymania przewidziany w art. 128 i 133 § 2 k.r. i o., rozumieć należy obowiązek zaspokajania usprawiedliwionych potrzeb osoby uprawnionej potrzebującej alimentacji; obowiązek ten może polegać również na dostarczeniu osobie znajdującej się w niedostatku mieszkania, opieki lekarskiej i domowej”³.

W uchwale z dnia 24 lutego 2011 r., sygn. III CZP 134/10 Sąd Najwyższy zważył, że „Celem obowiązku alimentacyjnego na płaszczyźnie moralnej jest uczynienie zadość wynikającemu z więzów rodzinnych obowiązkowi świadczenia pomocy tym członkom rodziny, którzy własnymi siłami i środkami nie mogą zaspokoić swych potrzeb bytowych. Zgodnie z art. 128 k.r.o., istota alimentacji polega na dostarczaniu środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania. Świadczenie dłużnika może polegać na dostarczaniu środków utrzymania w pieniądzu albo naturze, a także na spełnianiu określonych usług lub czynności (art. 135 § 2 k.r.o.)”⁴.

Jak wskazano w komentarzu do art. 128 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego realizacja obowiązku alimentacyjnego polegająca na osobistych staraniach dotyczy zasadniczo głównie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka lub osoby niepełnosprawnej. Podkreślić należy, że realizacja obowiązku alimentacyjnego wobec dorosłego polegająca na osobistych staraniach jest uwarunkowana konkretnymi okolicznościami np. wspólnym zamieszkiwaniem⁵.

Wskazania wymaga, iż źródła obowiązku alimentacyjnego należą upatrywać w „stosunkach o charakterze prawnorodzinnych” jakimi są: pokrewieństwo, powinowactwo, małżeństwo, przysposobienie. Zaistnienie tego rodzaju stosunków warunkuje z mocy samego prawa obowiązek alimentacyjny. Ze względu na konkretne okoliczności stronami obowiązku alimentacyjnego są uprawniony i zobowiązany. Podkreślić należy, że „Obowiązek ten ma charakter wzajemny w tym sensie, że krewni w linii prostej, rodzeństwo, powinowaci w linii prostej pierwszego stopnia są wobec siebie zobowiązani do alimentacji, a jednocześnie uprawnieni, przy czym aktualizacja uprawnienia do żądania świadczeń alimentacyjnych następuje w przypadku spełnienia się przesłanek wskazanych w ustawie, tj. potrzeba zaspokojenia usprawiedliwionych potrzeb, których uprawniony samodzielnie nie może zaspokoić (z zastrzeżeniem istnienia dodatkowej przesłanki w przypadku obowiązku alimentacyjnego między powinowatymi). W relacji rodzic–dziecko wzajemność obowiązku alimentacyjnego jest rozłożona w czasie, w tym sensie, że rodzic ma obowiązek alimentacyjny względem niepełnoletniego dziecka, a gdy dziecko to uzyska pełnoletność i jest w stanie utrzymywać się samodzielnie, może być zobowiązane do alimentacji na rzecz rodziców, którzy popadną w niedostatek”⁶.

Jeden podmiot stosunku alimentacyjnego jest uprawniony do dochodzenia dostarczania mu środków utrzymania, natomiast obowiązany jest zobligowany do zaspokojenia żądania. Realizacja obowiązku alimentacyjnego może mieć charakter dobrowolny lub wynikać z

² Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 128.

³ Wyrok SN z dnia 6 maja 1967 r., sygn. III CR 422/66, Lex nr 6157 [dostęp 02.12.2024r.].

⁴ Uchwała SN z dnia 24 lutego 2011 r., sygn. III CZP 134/10, Lex, OSNC 2011/11/118 [dostęp 02.12.2024r.].

⁵ M. Fras (red.), M. Habdas (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, Lex el.2023, [dostęp 02.12.2024r.]

⁶ M. Fras (red.), M. Habdas (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, Lex el.2023, [dostęp 02.12.2024r.]

orzeczenia sądu. Przepisy postępowania cywilnego przewidują możliwość zawarcia ugody przed mediatorem precyzującej charakter i granice świadczenia alimentacyjnego. Przymiotem uprawnień i obowiązków alimentacyjnych jest ich osobisty charakter. Ponadto charakteryzuje je niezbywalny i niedziedziczny charakter. Brak jest możliwości do zbycia prawa do alimentów oraz zbycia prawa do wymagalnych już rat alimentacyjnych. Ze względu na tego rodzaju charakter wierzytelności alimentacyjnych przepisy prawa nie przewidują możliwości ustanowienia na nich zastawu⁷. Zgodnie z art. 139 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego Obowiązek alimentacyjny nie przechodzi na spadkobierców zobowiązanego⁸. Nie dotyczy to rat już zasądzonych.

Artykuł 129 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przewiduje kolejność realizacji obowiązku alimentacyjnego. Zgodnie z jego treścią Obowiązek alimentacyjny obciąża zstępnych przed wstępnymi, a wstępnych przed rodzeństwem; jeżeli jest kilku zstępnych lub wstępnych - obciąża bliższych stopniem przed dalszymi. Krewnych w tym samym stopniu obciąża obowiązek alimentacyjny w częściach odpowiadających ich możliwościom zarobkowym i majątkowym⁹.

Wyartykułować należy, że Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 24 maja 1990r., sygn. III CZP 21/90, przyjął, iż Do wykonania świadczenia alimentacyjnego ma zastosowanie art. 356 § 2 k.c.¹⁰ Artykuł ten stanowi, że Jeżeli wierzytelność pieniężna jest wymagalna, wierzyciel nie może odmówić przyjęcia świadczenia od osoby trzeciej, chociażby działała bez wiedzy dłużnika¹¹.

Obowiązek alimentacyjny ma charakter zobowiązaniowy. W uzasadnieniu uchwały z 24 lutego 2011 r., III CZP 134/10, Lex nr 707477, Sąd Najwyższy stwierdził m.in.: „Konkretny obowiązek alimentacyjny powstaje natomiast w razie spełnienia się ustawowych przesłanek alimentacji. W ramach tego stosunku zobowiązaniowego między określonymi indywidualnie osobami, uprawnionemu przysługuje roszczenie o alimenty (wierzytelność), a zobowiązany – dłużnik ma obowiązek spełnić odpowiadające mu świadczenie alimentacyjne (dług)”¹².

Odnosząc się do kwestii przebiegu postępowania w sprawie o alimenty należy wskazać na jego indywidualny charakter. Takie stanowisko aktualne jest w orzecznictwie. Sąd Najwyższy w uchwale 7 sędziów z dnia 26 maja 1995r., sygn. III CZP 178/94 podkreślił, że „W sprawach o zasądzenie alimentów bowiem występuje duży stopień indywidualizacji, powodowanej wielkością różnych sytuacji życiowych. Wymaga to przestrzegania ustawowych kryteriów zakresu obowiązku alimentacyjnego w szczegółowych okolicznościach, na które strona uprawniona powołuje się, dochodząc środków utrzymania”¹³. Zgodnie z treścią art. 32 k.p.c. Powództwo o roszczenie alimentacyjne oraz o ustalenie pochodzenia dziecka i związane z tym roszczenia wytoczyć można według miejsca zamieszkania osoby uprawnionej¹⁴.

Ponadto należy wskazać, iż w tej szczególnej kategorii spraw przepisy prawa rozszerzają krąg podmiotów uprawnionych do pełnienia funkcji pełnomocnika tj: przedstawiciela właściwego w sprawach z zakresu pomocy społecznej organu jednostki samorządu

⁷ M. Mariusz (red.), M, Habdas (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, Lex el.2023, [dostęp 02.12.2024r.].

⁸ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 139.

⁹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 129.

¹⁰ Uchwała SN 7 sędziów z dnia 24 maja 1990r., sygn. III CZP 21/90 , Lex OSNC 1990/10-11/128, [dostęp 02.12.2024r.].

¹¹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. – *Kodeks cywilny* (Dz.U. 2024, poz. 1061 t.j. z późn.zm.), art. 356§ 2.

¹² Uchwała SN z dnia 24 lutego 2011r., sygn. III CZP 134/10, Lex nr 707477, [dostęp 02.12.2024r.].

¹³ Uchwała 7 sędziów z dnia 26 maja 1995r., sygn. III CZP 178/94, Lex nr 4233 [dostęp 02.12.2024r.].

¹⁴ Ustawa z dnia 17 listopada 1964r. – *Kodeks postępowania cywilnego*, (Dz.U. 2024, poz. 1568 t.j. z późn. zm.), art. 32.

terytorialnego; przedstawiciela organizacji społecznej mającej na celu udzielenie pomocy rodzinie¹⁵.

Artykuł 130 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego określa pierwszeństwo obowiązku alimentacyjnego małżonka. Zgodnie z treścią tego artykułu „Obowiązek jednego małżonka do dostarczania środków utrzymania drugiemu małżonkowi po rozwiązaniu lub unieważnieniu małżeństwa albo po orzeczeniu separacji wyprzedza obowiązek alimentacyjny krewnych tego małżonka”¹⁶.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy reguluje również kwestię obowiązku alimentacyjnego w przypadku przysposobienia niepełnego. Zgodnie z nim „Jeżeli skutki przysposobienia polegają wyłącznie na powstaniu stosunku między przysposabiającym a przysposobionym, obowiązek alimentacyjny względem przysposobionego obciąża przysposabiającego przed wstępnymi i rodzeństwem przysposobionego, a obowiązek alimentacyjny względem wstępnych i rodzeństwa obciąża przysposobionego dopiero w ostatniej kolejności. Jeżeli jeden z małżonków przysposobił dziecko drugiego małżonka, przysposobienie nie ma wpływu na obowiązek alimentacyjny między przysposobionym a tym drugim małżonkiem i jego krewnymi”¹⁷.

Podkreślić należy, iż osoba uprawniona do świadczenia alimentacyjnego nie ma prawa domagać się go od wszystkich swoich krewnych w linii prostej i rodzeństwa (a także od małżonka) jednocześnie. Artykuł 132 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego zawiera regulacje odnoszące się do tej materii. „Obowiązek alimentacyjny zobowiązanego w dalszej kolejności powstaje dopiero wtedy, gdy nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności albo gdy osoba ta nie jest w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi lub gdy uzyskanie od niej na czas potrzebnych uprawnionemu środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami”¹⁸.

Zagadnienie obowiązku alimentacyjnego rodziców względem dzieci reguluje art. 133 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, który stanowi:

§ 1. Rodzice obowiązani są do świadczeń alimentacyjnych względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie, chyba że dochody z majątku dziecka wystarczają na pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania.

§ 2. Poza powyższym wypadkiem uprawniony do świadczeń alimentacyjnych jest tylko ten, kto znajduje się w niedostatku. § 3 Rodzice mogą uchylić się od świadczeń alimentacyjnych względem dziecka pełnoletniego, jeżeli są one połączone z nadmiernym dla nich uszczerbkiem lub jeżeli dziecko nie dokłada starań w celu uzyskania możliwości samodzielnego utrzymania się¹⁹.

W sytuacji, gdy dziecko nie jest w stanie samodzielnie się utrzymać na rodzicach spoczywa obowiązek alimentacyjny względem niego. W sytuacji, gdy rodzice dziecka pozostają w związku małżeńskim jeden z małżonków jest uprawniony do wystąpienia przeciwko drugiemu z żądaniem ustalenia obowiązku dostarczania małoletniemu dziecku środków utrzymania i wychowania na podstawie art. 27 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego . lub jako przedstawiciel

¹⁵ Ustawa z dnia 17 listopada 1964r. – *Kodeks postępowania cywilnego*, (Dz.U. 2024, poz. 1568 t.j. z późn. zm.), art. 87 § 3 k.p.c.

¹⁶ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 130.

¹⁷ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 131.

¹⁸ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 132.

¹⁹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 133.

ustawowy dziecka może żądać zasądzenia alimentów na jego rzecz w oparciu o art. 128 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego²⁰.

Obowiązek alimentacyjny ciąży na rodzicach niezależnie od tego, jaki jest zakres ich władzy rodzicielskiej. Ograniczenie, pozbawienia bądź zawieszenie władzy rodzicielskiej nie oddziałuje na sam fakt istnienia obowiązku alimentacyjnego. Podkreślić jednak należy, że brak lub niewielki zakres osobistej opieki nad małoletnim uprawnionym do alimentów wpłynie na wyższe świadczenie. Fakt dostarczaniu małoletniemu uprawnionemu środków niezbędnych do egzystencji przez osoby trzecie nie wpływa na istnienie obowiązku alimentacyjnego rodzica względem dziecka²¹. Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie w wyroku z dnia 10 sierpnia 2023r., sygn. II SA/Sz 419/23 przyjął, iż „Umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo - wychowawczej bądź innej formie pieczy zastępczej nie zwalnia rodzica z obowiązku alimentacyjnego i generuje dodatkowo obowiązek pokrycia kosztów utrzymania dziecka wynikających z pobytu w tych placówkach”²².

W przepisach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego nie ma wskazanego terminu ograniczającego obowiązek alimentacyjny. Osiągnięcie przez uprawnionego pełnoletności może stanowić jedynie podstawę uchylenia się od świadczeń alimentacyjnych, ale tylko przy spełnieniu przesłanek z art. 133 § 3 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego²³.

Obowiązek alimentacyjny nie ustaje w momencie osiągnięcia przez dziecko określonego wykształcenia. Jediną okolicznością która będzie uwzględniana jest ta, czy dziecko potrafi się samodzielnie utrzymać. Zasadnym jest przytoczenie tezy Wyroku Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 1997r., sygn. III CKN 257/97 „Przy orzekaniu o obowiązku alimentacyjnym rodziców wobec dzieci, które osiągnęły pełnoletność, brać należy także pod uwagę, czy wykazują one chęć dalszej nauki oraz czy ich osobiste zdolności i cechy charakteru pozwalają na rzeczywiste kontynuowanie przez nie nauki”²⁴. Sąd w orzeczeniu zasądzającym alimenty nie wskazuje terminu, do którego rodzic jest obowiązany do wykonywania obowiązku alimentacyjnego na rzecz swojego małoletnie dziecka. Po uzyskaniu jest dziecko pełnoletności zobowiązany winien świadczenie alimentacyjne uiszczać bezpośrednio do rąk uprawnionego, nie jak dotychczas do rąk przedstawiciela ustawowego małoletniego. Ponadto małoletni uprawniony po osiągnięciu pełnoletności w przypadku zaistnienia podstaw do zmiany treści orzeczenia zasądzającego świadczenie alimentacyjne może sam występować w roli powoda. „W przypadku zasądzenia alimentów na rzecz małoletniego dziecka sąd w treści orzeczenia nie określa terminu, do którego rodzic będzie zobowiązany do świadczeń alimentacyjnych na rzecz swojego dziecka. Oznacza to, że obowiązek wynikający z takiego orzeczenia trwa dopóty, dopóki orzeczenie to funkcjonuje w obrocie. Uzyskanie przez dziecko pełnoletności po wydaniu takiego orzeczenia ma ten skutek, że świadczenia alimentacyjne powinny być spełniane bezpośrednio do rąk uprawnionego, a nie jak uprzednio do rąk przedstawiciela ustawowego małoletniego. Ponadto uzyskanie przez dziecko pełnoletności powoduje, że w przypadku żądania zmiany orzeczenia w przedmiocie alimentów, dziecko to – jako pełnoletnie – będzie występowało w procesie samodzielnie jako strona powodowa lub pozwana, a nie jak dotychczas reprezentowane przez przedstawiciela ustawowego. W praktyce dość często zdarzają się przypadki, że zobowiązany orzeczeniem sądu do świadczeń alimentacyjnych rodzic zaprzestaje płatności tych świadczeń, np. z chwilą, gdy dziecko ukończy studia, bez wyeliminowania z obrotu prawnego orzeczenia

²⁰ M. Fras (red.), M. Habdas (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, Lex el.2023, [dostęp 02.12.2024r.].

²¹ M. Fras (red.), M. Habdas (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, Lex el.2023, [dostęp 02.12.2024r.].

²² Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 10 sierpnia 2023r., sygn. II SA/Sz 419/23, Lex nr 3604802.

²³ M. Fras (red.), M. Habdas (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, Lex el.2023, [dostęp 02.12.2024r.].

²⁴ Wyrok SN z dnia 14 listopada 1997r., sygn. III CKN 257/97, OSNC 1998/4/70., lex [dostęp 02.12.2024r.].

zasądzającego alimenty. Podkreślić jednak należy, że obowiązek alimentacyjny stwierdzony takim orzeczeniem sądu nadal istnieje, nawet jeżeli dziecko utrzymuje się już samodzielnie. Dziecko takie może skutecznie egzekwować należne raty świadczeń alimentacyjnych tak długo, jak długo obowiązek ten nie zostanie uchylony orzeczeniem sądowym. Uzyskanie przez dziecko możliwości samodzielnego utrzymania się stanowi przesłankę wystąpienia do sądu z żądaniem uchylecia obowiązku alimentacyjnego rodzica na podstawie art. 138 k.r.o.”²⁵.

Podkreślenia wymaga, że na rodzicach ciąży obowiązek alimentacyjny na rzecz dziecka od momentu jego narodzin do czasu, gdy jest ono zdolne samodzielnie utrzymać się. Oczywiście kwestia samodzielnosci w utrzymaniu się jest zawsze rozpatrywana indywidualnie. Małoletnie dziecko po osiągnięciu pełnoletności i uzyskaniu wykształcenia powinno w sposób samodzielny zadbać o swoje utrzymanie. W sytuacji, gdy będzie nosiło się z zamiarem podjęcia dodatkowego rozwoju zawodowego lub dydaktycznego winno finansować go we własnym zakresie²⁶.

Zgodnie z tezą wyroku Sądu Najwyższego z dnia 11 lutego 1986r., sygn. II CRN 439/85 „Jeżeli dotychczasowe kwalifikacje dziecka nie zapewniają mu odpowiedniego poziomu życia i w związku z tym zamierza ono podnieść te kwalifikacje, podejmując np. studia wyższe, okoliczność, że przed tymi studiami już pracowało i pobierało wynagrodzenie za pracę, nie zwalnia rodziców od alimentacji na tej podstawie, że dziecko jest już w stanie utrzymać się samodzielnie”²⁷.

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 14 marca 2024 r., II SA/Łd 44/24, artykułuje obligatoryjność zobowiązania alimentacyjnego „Zobowiązania alimentacyjne w świetle art. 133 § 1 k.r.o. w przypadku rodziców w stosunku do ich dzieci mają charakter obligatoryjny. Ponadto należy mieć na uwadze fakt, że wszelkiego rodzaju zwolnienia z obowiązku alimentacyjnego (lub świadczeń z nim związanych) mają charakter wyjątkowy i jako takie zgodnie z ogólnymi regułami interpretacyjnymi powinny być interpretowane w sposób ścisły, a nie rozszerzający”²⁸.

Zasadnym jest przywołanie treści też Wyroku Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 1999r., sygn. III CKN 199/99 „1. Obowiązek alimentacyjny rodziców wobec dziecka - stanowiący uszczegółowienie ogólnego obowiązku "troszczenia się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka" i należytego przygotowania go, odpowiednio do jego uzdolnień, do pracy zawodowej - nie jest ograniczony żadnym sztywnym terminem i nie jest również związany ze stopniem wykształcenia w tym sensie, że nie ustaje z chwilą osiągnięcia przez dziecko określonego stopnia podstawowego czy średniego wykształcenia. 2. W sytuacji, gdy pełnoletnie dziecko, mając wyuczony zawód, zamierza kontynuować naukę na wyższej uczelni prywatnej, z którą to nauką - obok kosztów utrzymania - łączy się chesne, trzeba uwzględniać okoliczność, czy pozwala na to stopa życiowa rodziców. TEZA aktualna Przy orzekaniu o obowiązku alimentacyjnym rodziców względem dziecka, które osiągnęło pełnoletność, należy brać pod uwagę, czy wykazuje ono chęć dalszej nauki oraz czy jego zdolności i cechy charakteru pozwalają na rzeczywiste kontynuowanie przez nie nauki. Jeżeli pełnoletnie dziecko, mające wyuczony zawód, zamierza studiować w prywatnej wyższej uczelni, z czym - obok kosztów utrzymania - łączy się chesne, trzeba także uwzględniać okoliczność, czy pozwala na to stopa życiowa rodziców”²⁹. Sąd Najwyższy w treści tezy wyroku podkreślił, iż obowiązek

²⁵A. Kawałko, H. Witczak [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, red. M. Fras, M. Habdas, LEX/el. 2023, art. 133.

²⁶ M. Fras (red.), M. Habdas (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, Lex el.2023, (dostęp 02.12.2024r.) [dostęp 03.12.2024r.].

²⁷ Wyrok SN z dnia 11 lutego 1986r., sygn. III CRN 439/85, OSP 1987/4/85, Lex, [dostęp 03.12.2024r.].

²⁸ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 14 marca 2024 r., II SA/Łd 44/24, Lex nr 3699066, [dostęp 03.12.2024r.].

²⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 1999., sygn. III CKN 199/99, Lex 503217, [dostęp 03.12.2024r.].

alimentacyjny powstaje i wygasa, nie ma mowy o jego częściowym ustaniu. Oczywiście w zależności od indywidualnego przypadku, od przymiotów uprawnionego zakres obowiązku alimentacyjnego może być modyfikowany.

Łożenie na dziecko przez osobę trzecią nie zwalnia rodziców z obowiązku alimentacyjnego „Rodzice mogą być zwolnieni od świadczeń alimentacyjnych w stosunku do dziecka tylko wtedy, gdy dziecko posiada własny majątek, a dochody z tego majątku wystarczają na całkowite pokrycie kosztów jego utrzymania i wychowania. We wszelkich innych wypadkach na rodzicach ciąży stanowiący obowiązek, ograniczony tylko ich możliwościami zarobkowymi i majątkowymi stosownie do art. 135 § 1 k.r. i op., utrzymania dziecka. W szczególności nie może zwolnić rodziców od obowiązku świadczeń alimentacyjnych okoliczność, że dziecko jest faktycznie utrzymywane przez kogo innego”³⁰.

Paragraf 2 art. 133 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego wskazuje, iż uprawniony do świadczeń alimentacyjnych jest tylko ten, kto znajduje się w niedostatku. Sąd Najwyższy definiuje pojęcie niedostatku w wielu wyrokach. „Niedostatek występuje wtedy, gdy uprawniony nie może w pełni własnymi siłami, z własnych środków, zaspokoić swych usprawiedliwionych potrzeb. Potrzeby te to potrzeby tak materialne jak i niematerialne, przy czym potrzeby każdego człowieka kształtują się inaczej. Obydwa te rodzaje potrzeb są ze sobą sprzężone i tylko ich łączne zaspokojenie zapewnia godziwą egzystencję. W takim kontekście można mówić o zaspokojeniu potrzeb usprawiedliwionych, które każdy uprawniony powinien mieć zapewnione. Są one uzależnione od indywidualnych cech uprawnionego, tj. od wieku, stanu zdrowia, zawodu, pozycji społecznej i dotychczasowej stopy życiowej”³¹.

Kodeks rodzinny i opiekuńczy w art. 134 określa obowiązek alimentacyjny wobec rodzeństwa. Zgodnie z treścią tego artykułu „W stosunku do rodzeństwa zobowiązany może uchylić się od świadczeń alimentacyjnych, jeżeli są one połączone z nadmiernym uszczerbkiem dla niego lub dla jego najbliższej rodziny”³².

Artykuł 135 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego określa zakres świadczeń alimentacyjnych. Stosownie do § 1 tego artykułu usprawiedliwione potrzeby osoby uprawnionej oraz zarobkowe i majątkowe możliwości zobowiązanego wpływają na zakres świadczeń alimentacyjnych. Paragraf 2 tego artykułu wskazuje na doniosłość osobistych starań o utrzymanie lub wychowanie uprawnionej osoby. Zgodnie z treścią tego paragrafu „Wykonanie obowiązku alimentacyjnego względem dziecka, które nie jest jeszcze w stanie utrzymać się samodzielnie albo wobec osoby niepełnosprawnej może polegać w całości lub części na osobistych staraniach o utrzymanie lub o wychowanie uprawnionego; w takim wypadku świadczenie alimentacyjne pozostałych zobowiązanych polega na pokrywaniu w całości lub w części kosztów utrzymania lub wychowania uprawnionego”³³.

Sąd Okręgowy w Olsztynie w wyroku z dnia 29 stycznia 2020r., sygn. VI RCa 307/19 wskazuje, iż zaspokojenie potrzeb dziecka w zakresie wychowania może nastąpić przez osobistą troskę o rozwój fizyczny i umysłowy. „Zaspokojenie potrzeb dziecka w zakresie wychowania następuje przez zapewnienie mu nie tylko środków materialnych, lecz także osobistej troski o jego rozwój fizyczny i umysłowy oraz przygotowanie go do samodzielnego życia w społeczeństwie. Warto zaznaczyć, że osobiste starania o osobę uprawnioną do

³⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., sygn. I CKN 1177/99, LEX nr 51633, [dostęp 03.12.2024r.].

³¹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2021 r., sygn. II USKP 89/21, OSNP 2022, nr 12, poz. 121., Lex, [dostęp 03.12.2024r.].

³² Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 134.

³³ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 135 § 2.

alimentów są tak samo doniosłe i potrzebne, jak środki pieniężne, zwłaszcza dla osoby niepełnosprawnej lub małoletniego dziecka”³⁴.

Paragraf 3 artykułu 135 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego w 5 punktach wymienia rodzaje świadczeń, które nie oddziałują na zakres świadczenia alimentacyjnego są to:

1) świadczenia z pomocy społecznej lub funduszu alimentacyjnego, o którym mowa w ustawie z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2023 r. poz. 1993), podlegające zwrotowi przez zobowiązanego do alimentacji;

2) świadczenia, wydatki i inne środki finansowe związane z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej, o których mowa w przepisach o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;

3) świadczenie wychowawcze, o którym mowa w ustawie z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2023 r. poz. 810 i 1565);

4) świadczenia rodzinne, o których mowa w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 390, 658 i 1429);

5) rodzicielskie świadczenie uzupełniające, o którym mowa w ustawie z dnia 31 stycznia 2019 r. o rodzicielskim świadczeniu uzupełniającym (Dz. U. z 2022 r. poz. 1051)³⁵. Ustawodawca w Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym zawarł przepis zapewniający ochronę interesu osoby uprawnionej do alimentów. Artykuł 136 tego Kodeksu stanowi

„Jeżeli w ciągu ostatnich trzech lat przed sądowym dochodzeniem świadczeń alimentacyjnych osoba, która była już do tych świadczeń zobowiązana, bez ważnego powodu zrzekła się prawa majątkowego lub w inny sposób dopuściła do jego utraty albo jeżeli zrzekła się zatrudnienia lub zmieniła je na mniej zyskowe, nie uwzględnia się wynikłej stąd zmiany przy ustalaniu zakresu świadczeń alimentacyjnych”³⁶.

Zgodnie z tezą Wyroku Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 29 czerwca 2020r., sygn. I Ca 175/20 „Sankcja art. 136 k.r.o. skierowana jest przeciwko osobom zobowiązanym do alimentacji, które z własnej woli, bez ważnych powodów, pomniejszają swoje możliwości zarobkowe (majątkowe) ze skutkiem utrudnienia lub uniemożliwienia realizacji obowiązku alimentacyjnego. Nie chodzi tu przy tym jedynie o złą wolę zobowiązanego, o świadome szkodenie interesowi rodziny, lecz ogólnie o podstawę nieliczenia się z potrzebami członków rodziny uprawnionych do otrzymania środków utrzymania”³⁷.

Ponadto Sąd Najwyższy w tezie wyroku z dnia 15 października 1998r., sygn. I CKN 860/97 wskazał, „1. Brak po stronie zobowiązanego jakichkolwiek możliwości zarobkowych i majątkowych skutkuje oddaleniem powództwa o alimenty, mimo istnienia usprawiedliwionych potrzeb uprawnionego. 2. W sprawie o alimenty na rzecz dziecka poczętego w czasie odbywania przez zobowiązanego kary pozbawienia wolności i pozostawania bez możliwości osiągnięcia dochodu, z uwagi na brak miejsc pracy dla skazanych, przepis art. 136 k.r.o. nie znajduje zastosowania. 3. Do zadań funduszu alimentacyjnego nie należy realizacja obowiązku alimentacyjnego, niezależnie od możliwości osób zobowiązanych do świadczenia alimentów. Dlatego też wyłączona jest możliwość zasądzenia alimentów od zobowiązanego, który z braku majątku, dochodów, jak i jakichkolwiek możliwości zarobkowych nie jest w stanie dostarczać uprawnionemu środków utrzymania i wychowania, tylko w tym celu, aby umożliwić uprawnionemu otrzymanie świadczeń z funduszu alimentacyjnego”³⁸.

³⁴ Wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z 29 stycznia 2020 r., sygn. VI RCa 307/19, LEX nr 2785711. [dostęp 03.12.2024r.].

³⁵ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 135 § 3.

³⁶ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 136

³⁷ Wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 29 czerwca 2020 r., I Ca 175/20, LEX nr 3037832. [dostęp 03.12.2024r.].

³⁸ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 października 1998 r., sygn. I CKN 860/97, LEX nr 328059. [dostęp

Roszczenia o świadczenia alimentacyjne przedawniają się z upływem lat trzech. Niezaspokojone potrzeby uprawnionego z czasu przed wniesieniem powództwa o alimenty sąd uwzględnia zasądzając odpowiednią sumę pieniężną. W uzasadnionych wypadkach sąd może rozłożyć zasądzone świadczenie na raty³⁹. Za treścią Komentarza Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego podkreślić należy, że, „Przepis o przedawnieniu roszczeń alimentacyjnych dotyczy przedawnienia roszczeń o alimentacyjne świadczenia okresowe, natomiast nie odnosi się do samego prawa do alimentacji, które jako prawo osobiste nie ulega przedawnieniu”⁴⁰.

W sytuacji, gdy dojdzie do zmiany stosunków art. 138 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przewiduje możliwość żądania zmiany rozstrzygnięcia Sądu lub umowy dotyczącej obowiązku alimentacyjnego⁴¹. Przepis artykułu 138 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego umożliwia wystąpienie z żądaniem uchylenia obowiązku alimentacyjnego w określonych niżej sytuacjach:

1. dziecko jest w stanie samodzielnie egzystować, w związku z tą okolicznością brak jest podstaw do dostarczania przez rodziców środków jego utrzymania,
2. gdy rodzice realizując obowiązek alimentacyjny na pełnoletniego uprawnionego ponoszą tym nadmierny uszczerbek lub uprawniony nie czyni żadnych starań zmierzających do samodzielnego egzystowania,
3. stan niedostatku, w którym znajdował się uprawniony ustał,
4. zobowiązany utracił wszelkie możliwości materialne lub zarobkowe,
5. żądanie świadczenia alimentacyjnego jest skierowane przeciwko rodzeństwu co łączy się z nadmiernym uszczerbkiem dla nich lub dla ich najbliższych krewnych,
6. żądanie świadczenia alimentacyjnego pozostaje w sprzeczności z zasadami współżycia społecznego, nie dotyczy to obowiązku alimentacyjnego rodzica wobec małoletniego dziecka⁴².

Artykuł 140 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dopuszcza roszczenie zwrotne co oznacza, że „Osoba, która dostarcza drugiemu środków utrzymania lub wychowania nie będąc do tego zobowiązana albo będąc zobowiązana z tego powodu, że uzyskanie na czas świadczeń alimentacyjnych od osoby zobowiązanej w bliższej lub tej samej kolejności byłoby dla uprawnionego niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami, może żądać zwrotu od osoby, która powinna była te świadczenia spełnić. Tego rodzaju roszczenie przedawnia się z upływem lat 3”⁴³.

Ustawodawca w przepisach Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego dopuszcza możliwość uchylenia się od wykonania obowiązku alimentacyjnego. Zgodnie z treścią art. 144¹ „Zobowiązany może uchylić się od wykonania obowiązku alimentacyjnego względem uprawnionego, jeżeli żądanie alimentów jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego. Nie dotyczy to obowiązku rodziców względem ich małoletniego dziecka”⁴⁴.

03.12.2024r.].

³⁹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 137.

⁴⁰ A. Kawałko, H. Witczak [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, red. M. Frasz, M. Habdas, LEX/el. 2023, art. 137.

⁴¹ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 138.

⁴² A. Kawałko, H. Witczak [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, red. M. Frasz, M. Habdas, LEX/el. 2023, art. 138.

⁴³ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 140.

⁴⁴ Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – *Kodeks rodzinny i opiekuńczy* (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm), art. 144¹

2. Znamiona przestępstwa niealimentacji – art. 209 § 1 i art. 209 §1a Kodeksu karnego, odpowiedzialność karna, tryb ścigania, klauzula niekaralności, odstąpienia od wymierzenia kary

Przestępstwo niealimentacji w typie podstawowym jest uregulowane w art. 209 § 1, natomiast w typie kwalifikowanych w art. 209 §1a Kodeksu karnego. Artykuł 209 § 1 Kodeksu karnego stanowi „Kto uchyla się od wykonania obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości orzeczeniem sądowym, ugodą zawartą przed sądem albo innym organem albo inną umową, jeżeli łączna wysokość powstałych wskutek tego zaległości stanowi równowartość co najmniej 3 świadczeń okresowych albo jeżeli opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosi co najmniej 3 miesiące, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku⁴⁵.

§ 1a. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 naraża osobę uprawnioną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2⁴⁶.

Ustawa z dnia 23 marca 2017r. o zmianie ustawy – kodeks karny oraz ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów nadała przepisom dotyczącym przestępstwa niealimentacji aktualne brzmienie.

Przedmiotem ochrony na gruncie przest. z art. 209 k.k. jest zapewnienie ochrony rodzinie i instytucji opieki. „Wyrażany bywa też pogląd, że przedmiotem ochrony jest także prawo do alimentacji⁴⁷. Natomiast stroną przedmiotową przest. określonego w § 1 art. 209 k.k. jest uchylanie się od ciężącego na sprawcy obowiązku alimentacyjnego określonego co do wysokości. „W aktualnym stanie prawnym do bytu przestępstwa z art. 209 § 1 konieczne jest, aby łączna wysokość zaległości powstałych wskutek uchylania się od wykonania obowiązku alimentacyjnego stanowiła równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych albo aby opóźnienie zaległego świadczenia innego niż okresowe wynosiło co najmniej 3 miesiące. Na przykład w sytuacji gdy na sprawcy ciąży obowiązek alimentacyjny ustalony w wysokości 1500 zł miesięcznie, a wpłaca on jedynie po 500 zł miesięcznie, wówczas po 5 miesiącach wysokość zaległości będzie wynosiła 5000 zł, tak więc znamiona przedmiotowe zostaną zrealizowane (gdyż równowartość co najmniej trzech świadczeń okresowych wynosi 4500 zł). W przypadku opóźnienia zaległego świadczenia innego niż okresowe musi ono wynosić co najmniej 3 miesiące⁴⁸.

W artykule 209 § 1a k.k. określony jest kwalifikowany typ przestępstwa niealimentacji. Ustawodawca przewidział surowszą odpowiedzialność karną w przypadku, gdy sprawca poprzez swoje postępowanie naraża osobę uprawnioną na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych.

Istnieje wiele definicji podstawowych potrzeb życiowych. A. Muszyńska w Komentarzu do części szczególnej Kodeksu karnego wskazuje na aktualność stanowiska wyrażonego przez Sąd Najwyższy w uchwale Sądu Najwyższego –całej Izby Sądu Najwyższego Izby Karnej z dnia 9 czerwca 1976r., sygn. VI KZP 13/75, OSNKW 1976/7-8/89 „Zakres podstawowych potrzeb życiowych nie jest pojęciem stałym i niezmiennym, lecz zależy od konkretnych warunków społeczno-ekonomicznych i stanu świadomości społecznej na danym etapie rozwoju społeczeństwa. Im wyższy jest stopień tego rozwoju oraz przeciętny poziom życia obywateli, tym większe i bardziej różnorodne są potrzeby uznawane powszechnie za podstawowe. W szczególności staje się niezbędne nie tylko zabezpieczenie każdemu człowiekowi minimum

⁴⁵ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. -*Kodeks karny*, (Dz. U. 2024, poz. 17 t.j. z późn. zm), art. 209 § 1

⁴⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. -*Kodeks karny*, (Dz. U. 2024, poz. 17 t.j. z późn. zm), art. 209§1a

⁴⁷ M. Mozgawa [w:] M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2024, art. 209.

⁴⁸ M. Mozgawa [w:] M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2024, art. 209.

egzystencji w postaci środków przeznaczonych na jego utrzymanie: żywności, odzieży, mieszkania itp., ale również – odpowiednio do wieku – zapewnienie mu niezbędnego wykształcenia i przygotowania zawodowego, a także możliwości korzystania z dóbr kulturalnych. (...) Fakt zaspokojenia podstawowych podstaw życiowych uprawnionego kosztem znacznego wysiłku osoby współzobowiązanej do alimentacji albo przez inne osoby, nie zobowiązane, nie wyłącza ustawowego znamienia narażenia na niemożność zaspokojenia tych potrzeb”⁴⁹.

Zgodnie z treścią Wyroku Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2012r., sygn. II KK 106/12 „Przestępstwo określone w art. 209 § 1 k.k. jest przestępstwem materialnym. Warunkiem jego dokonania jest to, żeby uchylenie się od obowiązku alimentacyjnego spowodowało skutek w postaci narażenia pokrzywdzonego na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych”⁵⁰.

Teza wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 20 maja 2022r., sygn. VI Ka 245/22 zawiera przykład narażenia na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych „Czyn wyczerpuje znamiona przestępstwa z art. 209 § 1a k.k. Wskazywało na to kilka okoliczności, m.in. opuszczenie rodziny przez oskarżoną i brak jej zainteresowania córkami, wychowywanie i utrzymywanie dzieci przez ojca, zasądzenie od oskarżonej alimentów na rzecz małoletnich córek, płatnych do rąk ich ojca, brak realizacji przez oskarżoną obowiązku alimentacji dzieci w okresie jej przypisanym, otrzymywanie przez ojca dzieci świadczenia z Funduszu Alimentacyjnego, w końcu - narażenie dzieci swoim zachowaniem na niemożność zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych. Ojciec dziewczynek jedynie kosztem dużego swojego wysiłku oraz dzięki pomocy matki, a babci dzieci, był w stanie zaspokoić ich podstawowe potrzeby, co - zważywszy na wiek dzieci, niepełnosprawność młodszej z córek oraz wysokość osiąganego w zarzucanym okresie dochodu przez ojca - nie było proste”⁵¹.

W doktrynie często spotyka się pogląd, że przestępstwo niealimentacji jest przestępstwem trwałym. To stanowisko ma swoich zwolenników i przeciwników. Sąd Najwyższy w Wyroku z dnia 5 marca 2015r., sygn. III KK 414/14 wypowiedział się co do tej kwestii „Przestępstwo z art. 209 § 1 k.k. jest wprawdzie przestępstwem trwałym, gdyż polega na wywołaniu i utrzymywaniu określonego skutku przestępczego, wszelako jeżeli między okresami uporczywej niealimentacji wystąpi przerwa lub przerwy wywołane na przykład tym, że zobowiązany nie był w stanie wykonać tego obowiązku albo osoba uprawniona do alimentacji w tym czasie nie znajdowała się w sytuacji zagrożenia, to w takim wypadku należy rozważyć konstrukcję czynu ciągłego lub ciągu przestępstw, z tym że na mając na względzie wymóg pierwszego z powołanych przepisów ("z góry powzięty zamiar") w rzeczywistości w grę wchodzić może jedynie instytucja ciągu przestępstw, pod warunkiem spełnienia wymogu krótkich odstępów czasu, lub pozostawanie poszczególnych przestępstw niealimentacji w realnym zbiegu”⁵².

Cechą charakterystyczną przestępstwa niealimentacji jest jego indywidualny charakter. Zarzut popełnienia tego rodzaju przestępstwa może zostać przypisany wyłącznie temu podmiotowi na którym ciążył obowiązek alimentacyjny uregulowany przepisami prawa. Niealimentacja w trybie podstawowym może być popełniona wyłącznie umyślnie, natomiast w typie kwalifikowanym zarówno z zamiarem bezpośrednim, jak i ewentualnym.

⁴⁹ A. Muszyńska [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2021, art. 209 [dostęp 04.12.2024r.].

⁵⁰ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2012 r., sygn. II KK 106/12, OSNKW 2012, nr 10, poz. 107., Lex [dostęp 04.12.2024r.].

⁵¹ Wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 20 maja 2022r., sygn. VI Ka 245/22, Lex 3363603, [dostęp 04.12.2024r.].

⁵² Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2015r., sygn. III KK 414/14, Lex nr 1665592 [dostęp 04.12.2024r.].

Postępowania dotyczące przestępstw niealimentacji wymagają skrupulatnego podejścia. Takie stanowisko wyraził Sąd Najwyższy w Wyroku z dnia 23 lutego 2021r., sygn. III KK 401/20 „Rozpoznawanie spraw o przestępstwa określone w art. 209 k.k. wymaga wnikliwego badania okresów niealimentacji, z uwzględnieniem wszystkich ewentualnych wcześniejszych skazań tak prawomocnych, jak i nieprawomocnych. Elementy te rzutują zarówno na prawidłowe określenie tożsamości czynu pod względem czasu jego popełnienia, ustalenia ilości popełnionych czynów, przyjęcia prawidłowej kwalifikacji prawnej, jak i wysokości kary. Z prawidłowego ustalenia czasu trwania przestępstwa wynikają także konsekwencje dotyczące biegu przedawnienia czy też recydywy wskazanej w art. 64 § 1 k.k.”⁵³.

Zgodnie z art. 209§ 2 k.k. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 1a następuje na wniosek pokrzywdzonego, organu pomocy społecznej lub organu podejmującego działania wobec dłużnika alimentacyjnego⁵⁴. Ponadto §3 art. 209 k.k. wskazuje, że Jeżeli pokrzywdzonemu przyznano odpowiednie świadczenia rodzinne albo świadczenia pieniężne wypłacane w przypadku bezskuteczności egzekucji alimentów, ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 1a odbywa się z urzędu⁵⁵.

Ustawodawca wprowadził dwie instytucje. Pierwszą jest klauzula niepodlegania karze, natomiast drugą odstąpienie od wymierzenia kary. Pierwsza odnosi się do przestępstwa niealimentacji w typie podstawowym, natomiast druga w typie kwalifikowanym. W § 4 artykułu 209 k.k. wskazano, że w przypadku, gdy podejrzany uiszczył w całości zaległe świadczenie alimentacyjne w terminie nie późniejszym niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania nie podlega karze⁵⁶. Natomiast w § 5 artykułu 209 „sąd obligatoryjnie odstępuje od wymierzenia kary za przestępstwo niealimentacji w typie kwalifikowanym, jeżeli sprawca uiszczył w całości zaległe alimenty przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego. W podanej sytuacji konieczne jest skierowanie aktu oskarżenia i wydanie przez sąd wyroku. Pomimo spełnienia tych warunków, sąd nie odstąpi od wymierzenia kary, jeżeli poprzemawiają przeciwko temu wina i społeczna szkodliwość czynu”⁵⁷.

3. Niealimentacja – studium praktyczne na podstawie danych udostępnionych przez Prokuraturę Rejonową w Sandomierzu

Na potrzeby opracowania niniejszego artykułu zwrócono się do Prokuratury Rejonowej w Sandomierzu o udostępnienie informacji publicznej dotyczącej liczby zarejestrowanych postępowań karnych o czyny z art. 209 §1 k.k. i art. 209 §1a k.k w latach 2020-2022. W szczególności zwrócono się o wskazanie: liczby postępowań zainicjowanych w poszczególnych latach przez instytucje państwowe, pełnoletniego pokrzywdzonego, pełnomocnika/przedstawiciela małoletniego pokrzywdzonego; sposobu zakończenia spraw z wyszczególnieniem liczby spraw, w których wydano postanowienie o odmowie wszczęcia dochodzenia, postanowienie o umorzeniu dochodzenia, skierowano akt oskarżenia, skierowano akt oskarżenia wraz w wnioskiem na podstawie art. 335 §2 k.p.k., złożono wniosek o warunkowe umorzenie postępowania, zawieszono postępowanie, zapadły inne rozstrzygnięcia. Ponadto zwrócono się o wskazanie liczby spraw w którym na zapadłe rozstrzygnięcie podmiot uprawniony wniósł zażalenie oraz z jakim skutkiem.

Z udostępnionych danych wynika, że w Prokuraturze Rejonowej w Sandomierzu postępowań karnych o czyny z art. 209 §1 k.k. i art. 209 §1a k.k. w roku 2020 było

⁵³ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2021r., sygn.. III KK 401/20, Lex nr 3189138, [dostęp 04.12.2024r.].

⁵⁴ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. -*Kodeks karny*,(Dz. U. 2024, poz. 17 t.j. z późn. zm), art. 209 §2).

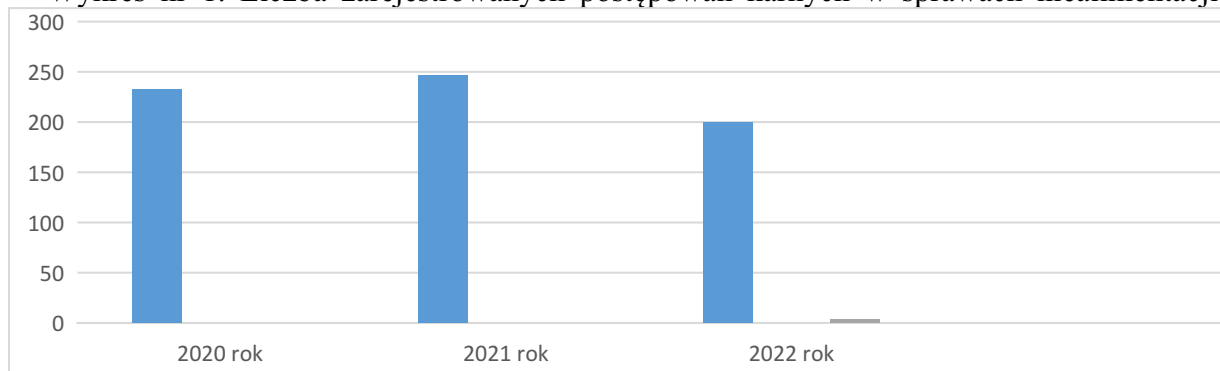
⁵⁵ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. -*Kodeks karny*,(Dz. U. 2024, poz. 17 t.j. z późn. zm), art. 209 §3).

⁵⁶ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. -*Kodeks karny*,(Dz. U. 2024, poz. 17 t.j. z późn. zm), art. 209 §4).

⁵⁷ A. Muszyńska [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. J. Giezek, Warszawa 2021, art. 209.

zarejestrowanych 232, w roku 2021 – 246, natomiast w 2022 – 199. W roku 2022 obserwujemy wyraźny spadek liczby zarejestrowanych postępowań dotyczących niealimentacji tj. o 47 spraw mniej niż w roku 2021.

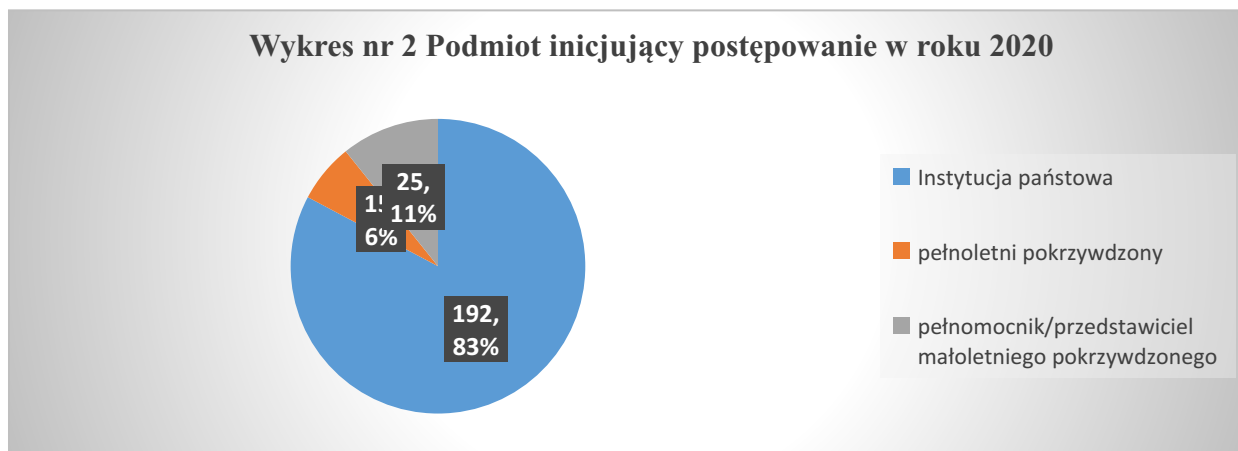
Wykres nr 1. Liczba zarejestrowanych postępowań karnych w sprawach niealimentacji

Opracowanie własne na podstawie informacji publicznej udostępnionej przez Prokuraturę Rejonową w Sandomierzu.

W 2020 roku 192 postępowania zostały zainicjowane zawiadomieniem instytucji państwowej, (co stanowi 83 % wszystkich zawiadomień), 15- zawiadomieniem pełnoletniego pokrzywdzonego (co stanowi 6% wszystkich zawiadomień), natomiast 25- pełnomocnika/przedstawiciela małoletniego pokrzywdzonego (co stanowi 11% wszystkich zawiadomień).

Wykres nr 2 Podmiot inicjujący postępowanie w roku 2020

Opracowanie własne na podstawie informacji publicznej udostępnionej przez Prokuraturę Rejonową w Sandomierzu.

W 2021 roku 221 postępowania zostały zainicjowane zawiadomieniem instytucji państwowej, (co stanowi 90% wszystkich zawiadomień), 10- zawiadomieniem pełnoletniego pokrzywdzonego (co stanowi 4% wszystkich zawiadomień), natomiast 15- pełnomocnika/przedstawiciela małoletniego pokrzywdzonego (co stanowi 6% wszystkich zawiadomień).

Wykres nr 3 Podmiot inicjujący postępowanie w roku 2021

Opracowanie własne na podstawie informacji publicznej udostępnionej przez Prokuraturę Rejonową w Sandomierzu.

W 2022 roku 195 postępowań zostały zainicjowane zawiadomieniem instytucji państwowej, (co stanowi 97,9% wszystkich zawiadomień), 1- zawiadomieniem pełnoletniego pokrzywdzonego (co stanowi 0,5% wszystkich zawiadomień), natomiast 3- pełnomocnika/przedstawiciela małoletniego pokrzywdzonego (co stanowi 1,5% wszystkich zawiadomień).

Wykres nr 4 Podmiot inicjujący postępowanie w roku 2022

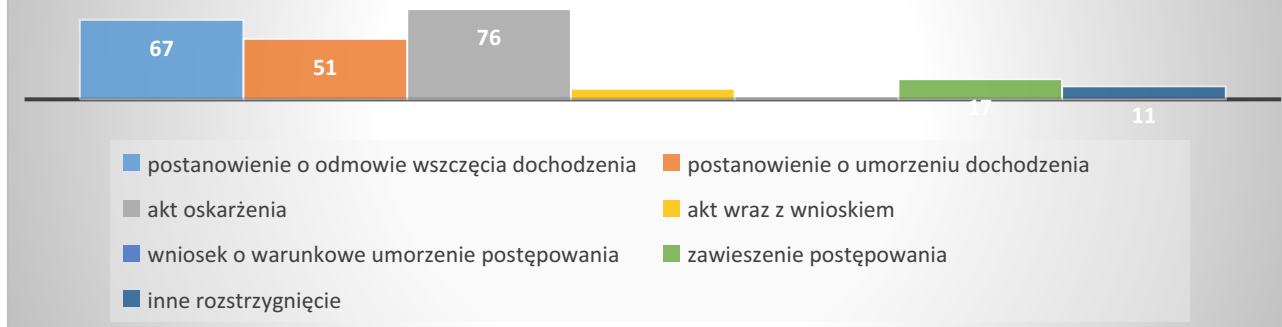

Opracowanie własne na podstawie informacji publicznej udostępnionej przez Prokuraturę Rejonową w Sandomierzu.

Należy zauważyć, iż to instytucje państwowe są podmiotem, który najczęściej zawiadamia o podejrzeniu popełnienia przez sprawcę przestępstwa niealimentacji. W zależności od zebranego w sprawie materiału dowodowego organ prowadzący postępowanie podejmuje decyzję o odmowie wszczęcia dochodzenia, umorzeniu wszczętego dochodzenia, skierowaniu aktu oskarżenia, skierowaniu aktu oskarżenia wraz z wnioskiem na podstawie art. 335 §2 k.p.k., skierowaniu samoistnego wniosku na podstawie art. 335 §1 k.p.k., warunkowym umorzeniu postępowania, zawieszeniu postępowania.

Z przeprowadzonych badań wynika, że w roku 2020 w Prokuraturze Rejonowej w Sandomierzu w 67 sprawach o niealimentację odmówiono wszczęcia dochodzenia, w 51 – umorzono postępowanie, w 76- skierowano akt oskarżenia, w 9- skierowano akt oskarżenia wraz z wnioskiem na podstawie art. 335§2 k.p.k., 1 –skierowano do Sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania, w 17-zawieszono postępowanie, w 11 – zapadło inne rozstrzygnięcie (połączenie wewnętrzne, przekazanie prokuraturze, błędny wpis).

Wykres nr 5 Sposób zakończenia sprawy w roku 2020

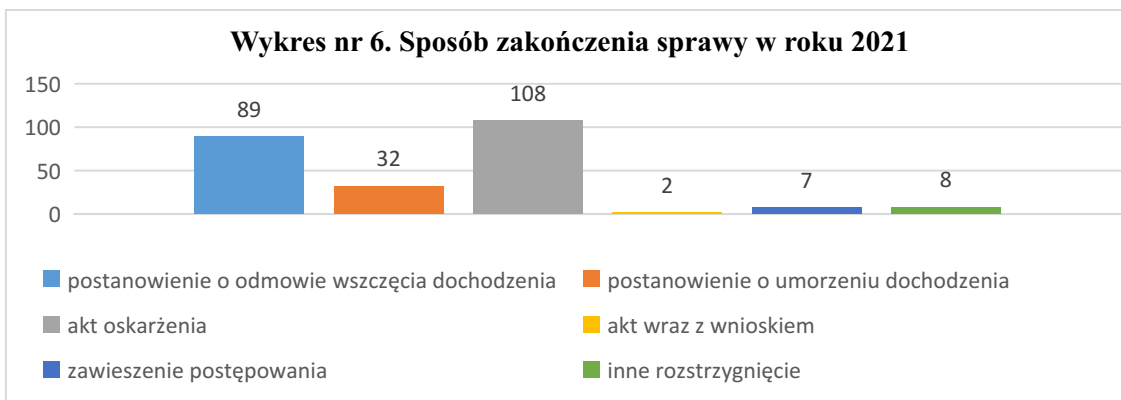

Opracowanie własne na podstawie informacji publicznej udostępnionej przez Prokuraturę Rejonową w Sandomierzu.

Z przeprowadzonych badań wynika, że w 87 sprawach zebrano materiał dowodowy, który dał podstawy do przedstawienia podejrzanym zarzutu popełnienia przestępstwa niealimentacji, a następnie skierowania do Sądu aktu oskarżenia, aktu oskarżenia wraz z wnioskiem na podstawie art. 335 §2 k.p.k. i wniosku o warunkowe umorzenie postępowania. Sprawy te stanowiły 36,6 % wszystkich prowadzonych postępowań.

Odnosząc się do rozstrzygnięć w postaci postanowień o odmowie wszczęcia dochodzenia w 1 sprawie wydano decyzję merytoryczną na podstawie art. 17 §1 pkt 1 k.p.k. – wobec stwierdzenia braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, natomiast w pozostałych 66 sprawach podstawą zapadłego rozstrzygnięcia był art. 17 §1 pkt 2 k.p.k. – wobec stwierdzenia, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego. Z udostępnionych danych wynika, że wydając postanowienie o umorzeniu dochodzenia w 2 sprawach, jako podstawę rozstrzygnięcia wskazano art. 17 §1 pkt 1 k.p.k. – brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, w 47 postępowaniach, jako podstawę prawną wskazano art. 17 §1 pkt 2 k.p.k. stwierdzenie, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego, w 1 przypadku – art. 17 §1 pkt 5 k.p.k. – sprawca zmarł, w 1 postępowaniu – art. 17 §1 pkt 7 k.p.k. postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się.

W roku 2020 - 7 spraw, w których zapadło rozstrzygnięcie w postaci odmowy wszczęcia dochodzenia zostało zaskarżonych przez podmiot uprawniony. 2 postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego zostały zaskarżone. W jednym przypadku prokurator Prokuratury Rejonowej w Sandomierzu uwzględnił złożone zażalenie. W 3 przypadkach złożenie zażalenia spowodowało uchylenie zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia, natomiast w 5 przypadkach Sąd utrzymał w mocy zaskarżoną decyzję merytoryczną.

Opracowanie własne na podstawie informacji publicznej udostępnionej przez Prokuraturę Rejonową w Sandomierzu.

Z przeprowadzonych badań wynika, że w roku 2021 w Prokuraturze Rejonowej w Sandomierzu w 89 sprawach o niealimentację odmówiono wszczęcia dochodzenia, w 32 – umorzono postępowanie, w 108- skierowano akt oskarżenia, w 2- skierowano akt oskarżenia wraz z wnioskiem na podstawie art. 335 §2 k.p.k., w 7-zawieszono postępowanie, w 8 – zapadło inne rozstrzygnięcie (połączenie wewnętrzne, przekazanie prokuraturze, błędny wpis, połączenie zewnętrzne).

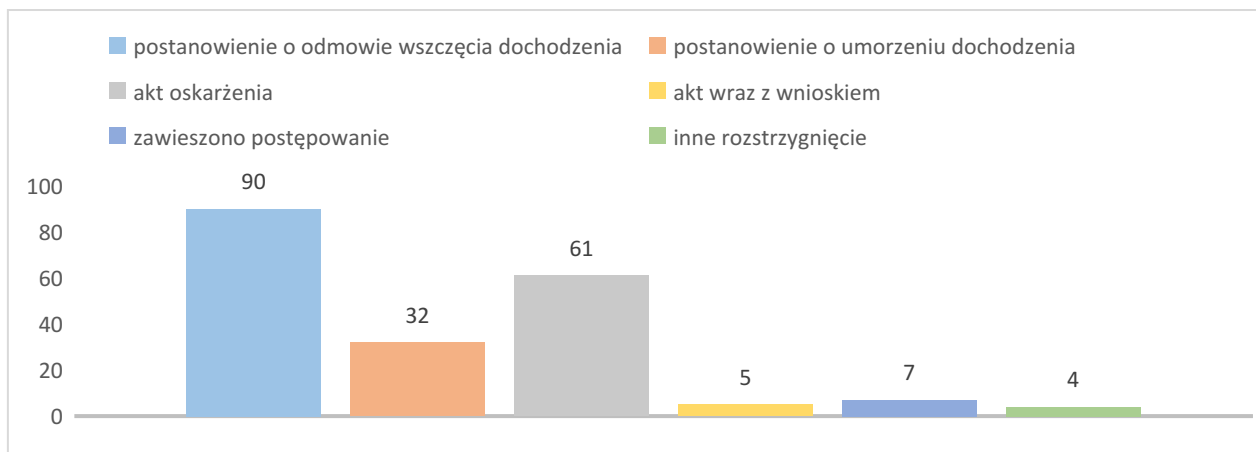
Z przeprowadzonych badań wynika, że w 112 sprawach zebrano materiał dowodowy, który dał podstawy do przedstawienia podejrzanym zarzutu popełnienia przestępstwa niealimentacji, a następnie skierowania do Sądu aktu oskarżenia i aktu oskarżenia wraz z wnioskiem na podstawie art. 335 §2 k.p.k. Sprawy te stanowiły 45,5% wszystkich prowadzonych postępowań.

Odnosząc się do rozstrzygnięć w postaci postanowień o odmowie wszczęcia dochodzenia w 1 sprawie wydano decyzję merytoryczną na podstawie art. 17 §1 pkt 1 k.p.k. – wobec stwierdzenia braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, natomiast w pozostałych 86 sprawach podstawą zapadłego rozstrzygnięcia był art. 17 §1 pkt 2 k.p.k. – wobec stwierdzenia, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego, w 1 sprawie wydano decyzję na podstawie art. 17 §1 pkt 7 k.p.k.- t.j. postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się oraz w 1 sprawie podstawą decyzji merytorycznej kończącej postępowanie był art. 17 §1 pkt 10 k.p.k. t.j. brak wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Z udostępnionych danych wynika, że wydając postanowienie o umorzeniu dochodzenia w 2 sprawach, jako podstawę rozstrzygnięcia wskazano art. 17 §1 pkt 1 k.p.k. – brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, w 27 postępowaniach, jako podstawę prawną wskazano art. 17 §1 pkt 2 k.p.k. stwierdzenie, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego, w 1 przypadku – art. 17 §1 pkt 4 k.p.k. ustawa stanowi, że sprawca nie podlega karze, w 1 sprawie, jako podstawę prawną wskazano art. 17 §1 pkt 5 k.p.k. – sprawca zmarł oraz jedną decyzję kończącą postępowanie oparto na podstawie z art. art. 17 §1 pkt 6 k.p.k. t.j. nastąpiło przedawnienie karalności.

W roku 2021 - 1 sprawa, w której zapadło rozstrzygnięcie w postaci odmowy wszczęcia dochodzenia została zaskarżona przez podmiot uprawniony. 1 postanowienie o umorzeniu postępowania przygotowawczego zostało zaskarżone. W jednym przypadku prokurator Prokuratury Rejonowej w Sandomierzu uwzględnił złożone zażalenie. W 1 przypadku złożenie zażalenia spowodowało uchylenie zapadłego w sprawie rozstrzygnięcia.

Wykres nr 7. Sposób zakończenia sprawy w roku 2022

Opracowanie własne na podstawie informacji publicznej udostępnionej przez Prokuraturę Rejonową w Sandomierzu.

Z przeprowadzonych badań wynika, że w roku 2022 w Prokuraturze Rejonowej w Sandomierzu w 90 sprawach o niealimentację odmówiono wszczęcia dochodzenia, w 32 – umorzono postępowanie, w 61- skierowano akt oskarżenia, w 5- skierowano akt oskarżenia wraz z wnioskiem na podstawie art. 335 §2 k.p.k., w 7-zawieszono postępowanie, w 4 – zapadło inne rozstrzygnięcie (połączenie wewnętrzne).

Z przeprowadzonych badań wynika, że w 66 sprawach zebrano materiał dowodowy, który dal podstawy do przedstawienia podejrzanym zarzutu popełnienia przestępstwa niealimentacji, a następnie skierowania do Sądu aktu oskarżenia i aktu oskarżenia wraz z wnioskiem na podstawie art. 335 §2 k.p.k. Sprawy te stanowiły 33% wszystkich prowadzonych postępowań.

Odnosząc się do rozstrzygnięć w postaci postanowień o odmowie wszczęcia dochodzenia w 1 sprawie wydano decyzję merytoryczną na podstawie art. 17 §1 pkt 1 k.p.k. – wobec stwierdzenia braku danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, natomiast w pozostałych 89 sprawach podstawą zapadłego rozstrzygnięcia był art. 17 §1 pkt 2 k.p.k. – wobec stwierdzenia, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego. Z udostępnionych danych wynika, że wydając postanowienie o umorzeniu dochodzenia w 1 sprawie, jako podstawę rozstrzygnięcia wskazano art. 17 §1 pkt 1 k.p.k. – brak danych dostatecznie uzasadniających podejrzenie popełnienia przestępstwa, w 25 postępowaniach, jako podstawę prawną wskazano art. 17 §1 pkt 2 k.p.k. stwierdzenie, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego, w 4 sprawach, jako podstawę prawną wskazano art. 17 §1 pkt 5 k.p.k. – sprawca zmarł, jedną decyzję kończącą postępowanie oparto na podstawie z art. art. 17 §1 pkt 7 k.p.k. t.j. postępowanie karne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało prawomocnie zakończone albo wcześniej wszczęte toczy się; oraz jedno dochodzenie zostało umorzone na zasadzie art. 17 §1 pkt 10 k.p.k t.j. brak wymaganego zezwolenia na ściganie lub wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej, chyba że ustawa stanowi inaczej. W 2022 r. podmiot uprawniony nie wniósł zażalenia na decyzje merytoryczne kończące postępowanie w postaci odmowy wszczęcia dochodzenia lub jego umorzenia.

Wyniki badań

W roku 2022 obserwujemy wyraźny spadek liczby zarejestrowanych postępowań dotyczących niealimentacji w Prokuraturze Rejonowej w Sandomierzu tj. o 47 spraw mniej niż w roku 2021. Najwięcej zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa niealimentacji pochodzi od instytucji państwowych. Najmniej postępowań karnych w tego rodzaju sprawach jest inicjowanych przez dorosłego pokrzywdzonego. W roku 2020 33% wszystkich spraw o niealimentację zakończyło się skierowaniem do Sądu samoistnego aktu oskarżenia.

W roku 2021 aż 43% wszystkich spraw o niealimentację zakończyło się skierowaniem do Sądu samoistnego aktu oskarżenia.

W roku 2022 30% wszystkich spraw o niealimentację zakończyło się skierowaniem do Sądu samoistnego aktu oskarżenia.

W roku 2022 najczęstszym sposobem zakończenia postępowania o niealimentację była odmowa wszczęcia dochodzenia (45% wpływu).

W latach 2020-2022 nie było podstaw aby przeciwko podejrzanemu o przest. z art. 209 §1 k.k. i art. 209 §1a k.k. skierować samoistny wniosek w trybie art. 335 §1 k.p.k.

Tylko w roku 2020 w jednym przypadku skierowano do Sądu wnioski o warunkowe umorzenie postępowania.

Zaobserwować należy, że najczęstszą podstawą postanowień o odmowie wszczęcia dochodzeń w sprawach niealimentacji jest art. 17 §1 pkt 2 k.p.k. stwierdzenie, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego.

Najczęstszą podstawą postanowień o umorzeniu dochodzeń w sprawach niealimentacji jest art. 17 §1 pkt 2 k.p.k. stwierdzenie, iż czyn nie zawiera znamion czynu zabronionego.

Obserwuje się wyraźny spadek liczby składanych zażaleń na postanowienia o odmowie wszczęcia dochodzenia, w roku 2020 – 7, 2021 – 1, 2022 – 0.

Analogicznie prezentuje się kwestia składanych zażaleń na postanowienia o umorzeniu dochodzenia w roku 2020 – 2, 2021 – 1, 2022 – 0.

Bibliografia:

Literatura

Fras M. (red.), Habdas M. (red.), *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, Lex el.2023,

Kawałko A., Witczak H. [w:] *Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Komentarz aktualizowany*, red. M. Fras, M. Habdas, LEX/el. 2023.

Mozgawa M. [w:] M. Budyn-Kulik, P. Kozłowska-Kalisz, M. Kulik, M. Mozgawa, *Kodeks karny. Komentarz aktualizowany*, LEX/el. 2024

Muszyńska A. [w:] *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, J. Giezek (red.), Warszawa 2021, Lex.

Ustawy

Ustawa z dnia 25 lutego 1964r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. 2023, poz. 2809 t.j. z późn. zm).

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964r. –Kodeks cywilny (Dz. U. 2024, poz. 1061 t.j. z późn.zm.).

Ustawa z dnia 17 listopada 1964r. – Kodeks postępowania cywilnego, (Dz. U. 2024, poz. 1568 t.j. z późn. zm.).

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997r., -Kodeks karny, (Dz. U. 2024, poz. 17 t.j. z późn. zm)

Uchwała SN z dnia 24 lutego 2011 r., sygn. III CZP 134/10, Lex, OSNC 2011/11/118

Uchwała SN 7 sędziów z dnia 24 maja 1990r., sygn. III CZP 21/90 , Lex OSNC 1990/10-11/128

Uchwała 7 sędziów z dnia 26 maja 1995r., sygn. III CZP 178/94, Lex nr 4233.

Orzecznictwo

Wyrok SN z dnia 6 maja 1967 r., sygn. III CR 422/66, Lex nr 6157

Wyrok SN z dnia 11 lutego 1986r., sygn. III CRN 439/85, OSP 1987/4/85, Lex

Wyrok SN z dnia 14 listopada 1997r., sygn. III CKN 257/97, OSNC 1998/4/70., lex

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 października 1998 r., sygn. I CKN 860/97, LEX nr 328059.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 1999., sygn. III CKN 199/99, Lex 503217

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 2000 r., sygn. I CKN 1177/99, LEX nr 51633

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 maja 2012 r., sygn. II KK 106/12, OSNKW 2012, nr 10, poz. 107., Lex

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 marca 2015r., sygn. III KK 414/14, Lex nr 1665592

Wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z 29 stycznia 2020 r., sygn. VI RCa 307/19, LEX nr 2785711

Wyrok Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 29 czerwca 2020 r., I Ca 175/20, LEX nr 3037832.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 lutego 2021r., sygn.. III KK 401/20, Lex nr 3189138.

Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2021 r., sygn. II USKP 89/21, OSNP 2022, nr 12, poz. 121., Lex

Wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 20 maja 2022r., sygn. VI Ka 245/22, Lex 3363603,

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 10 sierpnia 2023r., sygn. II SA/Sz 419/23, Lex nr 3604802,

Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z 14 marca 2024 r., II SA/Łd 44/24, Lex nr 3699066.

Netografia

<https://sjp.pwn.pl/szukaj/alimenty.html>

Tel. 609082555